

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабанский Ю. К. Избранные педагогические труды / М. Ю. Бабанский. – М. : Педагогика, 1989. – 560 с.
2. Бабанский Ю. К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе / Ю. К. Бабанский. – М. : Просвещение, 1985. – 208 с.
3. Малахова И. А. Использование метода проектов в допрофессиональной подготовке учащихся профильных туристских классов : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.08 / Малахова Ирина Алексеевна. – М., 2003. – 148 с.
4. Малая В. В. Метод проектов как средство развития творческих способностей студентов туристского вуза : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.08 / Малая Вера Васильевна. – М., 2003. – 147 с.
5. Федорченко В. К. Освіта кадрів туризму в контексті педагогічного процесу / В.К. Федорченко // Нові технології навчання : Наук.-мет. зб. – К., 2004. – Вип. 36. – С. 272–280.

РЕЗЮМЕ

С. Н. Кобзова. Опыт использования современных технологий и методов в процессе подготовки будущих специалистов сферы туризма к проектированию региональных маршрутов

В статье рассмотрены особенности использования современных технологий и методов, а именно творческого задания, аэрокосмического и картографического методов, тематической дискуссии с видеомодулями, экскурсии, беседы с сотрудником туристического агентства, музея, выставки, педагогической технологии кейс-стади, метода проектов в процессе подготовки будущих специалистов сферы туризма к проектированию региональных маршрутов.

Ключевые слова: педагогическая технология, метод, творческое задание, аэрокосмический и картографический методы, тематическая дискуссия, экскурсия, метод кейсов, проектная технология.

SUMMARY

S. N. Kobzova. The usage experience of modern technologies and methods in process of future tourism professional training to designing regional routes

The use of modern technologies and methods of future tourism professional training to designing regional routes is considered in the article, exactly, creative task, aerospace and mapping methods, thematic discussion with videomodules, excursion, interview with the employee of the travel agency, museum, exhibition, educational technology Case Studies, the project method.

Keywords: educational technology, method, creative task, aerospace and mapping methods, thematic discussion, excursion, Case Study, project method.

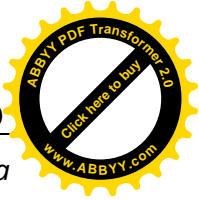
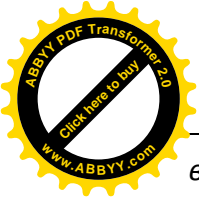
УДК 378 (477.54)+(045)

Г. В. Кугуєнко

Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНОЇ ЛЕКЦІЇ У ВИКЛАДАННІ «МЕТОДИКИ СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ»

У статті розкрито особливості використання мультимедійних технологій у лекційному курсі навчального предмета «Методика соціально-виховної роботи в сучасних умовах». Наведено визначення мультимедійних технологій, зазначено

вимоги до підготовки мультимедійної лекції. З'ясовано етапи підготовки та використання мультимедійної лекції у вищому навчальному закладі.

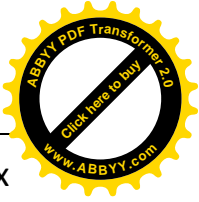
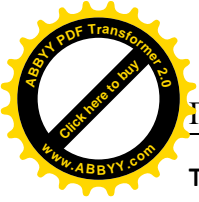
Ключові слова: мультимедійні технології, інноваційні технології, мультимедійна лекція, методика викладання у вищій школі, методика соціально-виховної роботи в сучасних умовах.

Постановка проблеми. Процеси інформатизації сучасного суспільства й освіти ставлять нові вимоги до технологій навчання у вищих педагогічних закладах. Одним із шляхів оновлення традиційних і введення інноваційних форм викладання у вищій школі є використання мультимедійних презентацій у лекційних курсах навчальних предметів педагогічного спрямування.

Навчальний предмет «Методика соціально-виховної роботи в сучасних умовах» є новою дисципліною у вищих педагогічних закладах. Його впровадження зумовлено рекомендацією Міністерства науки і освіти згідно з наказом у листі від 14.03.07 № 1/9-145 з причин посилення впливу негативних суспільних явищ на виховну систему сучасної школи. Основною метою цього навчального курсу є формування у студентів уявлення про сутність, мету, завдання соціального виховання, розкриття його структури та змісту і навчання реалізації функції соціального виховання та соціального захисту учнів у практичній діяльності. Педагог, готовий до здійснення соціального виховання, повинен знати: етичні засади соціально-педагогічної роботи і шляхи реалізації цінностей на практиці; методи і форми соціального виховання; основні причини, що утворюють групи ризику в учнівському середовищі; актуальні соціально-педагогічні проблеми та характеристики вразливих категорій населення; особливості функціонування соціальної політики України тощо. Такі вимоги до професійної соціально-педагогічної компетентності майбутніх педагогів потребують ретельно відібраного викладачем змісту дисципліни, що містить різні аспекти соціальної педагогіки і теорії виховання. Подібний різноманітний зміст містить багато класифікацій, таблиць, схем, фото- і відеоматеріалів, що, безперечно, ускладнює подання матеріалу на лекціях. Застосування під час лекцій мультимедійних презентацій розв'язує цю суперечність.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема використання інформаційних засобів в освітньому середовищі є досить актуальною. Зокрема її досліджували такі науковці, як: І. В. Белицин [1], Н. В. Клемешова [3], О. М. Науменко [5], О. П. Пінчук [7], Н. М. Стеценко [6], М. Д. Тукало [8].

Мета статті – з'ясувати особливості використання мультимедійних

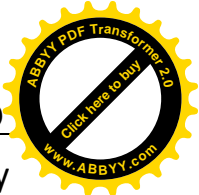
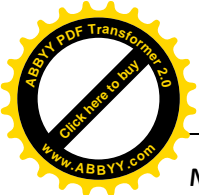
технологій у лекційному курсі навчальної дисципліни «МСВР в сучасних умовах».

Виклад основного матеріалу. В літературі існує кілька підходів до розкриття сутності мультимедійних технологій. В комп'ютерній термінології мультимедіа – це сучасна інформаційна технологія, яка забезпечує об'єднання графічних образів, відео, звук та інших спеціальних ефектів за допомогою комп'ютерних засобів [2, 543]. В іншому визначенні під мультимедійною технологією розуміють технологію, яка окреслює порядок розробки, функціонування та застосування засобів обробки інформації різних модальностей [6]. До складу мультимедійних засобів можуть входити анімаційна графіка, відеофільми, звук, інформаційні компоненти, які знаходяться під керівництвом однієї чи кількох спеціальних програм і створювати мультимедіа-систему. Саме ці системи мають унікальну можливість надавати велику кількість корисної інформації в максимально вигідній і доступній формі. Таким чином, мультимедійна технологія є інноваційним технічним засобом навчання, використання якого потребує застосування апаратних та програмних засобів у навчальному процесі.

Мультимедійна технологія спрямована на створення мультимедійних продуктів-документів, що містять інформацію різних типів і припускають використання спеціальних технічних пристроїв для їх створення та відтворення [6].

В освіті мультимедійні технології розглядаються як технічних засіб навчання, що виконує різні функції. Розглянемо значення та особливості застосовування мультимедійних технологій у процесі викладання педагогічних дисциплін, зокрема курсу «МСВР в сучасних умовах».

У досвіді викладання навчального курсу комбінуємо традиційну лекційно-семінарську систему з інтерактивними та активними методами навчання студентів. Як відомо, лекція – основна форма проведення навчальних занять у вищих навчальних закладах, яка призначена для засвоєння теоретичного матеріалу й охоплює основний теоретичний матеріал окремої чи кількох тем навчальної дисципліни. Застосування під час лекції мультимедійних технологій, зокрема презентацій, що складаються із слайдів, у комп'ютерній програмі Microsoft Office Power Point, дає можливість залучити у студентів візуальні механізми сприйняття щодо засвоєння інформації. Наявність тексту лекцій в електронному вигляді, який студенти

можуть роздрукувати і користуватися, дозволяє змінити традиційну систему викладання «лекція-конспект», за якої викладач намагається подати інформацію великого обсягу, при цьому студенти, як правило, механічно записують, не завжди усвідомлюючи сутність теми.

У процесі розробки і впровадження мультимедійних лекцій дотримуємось таких вимог:

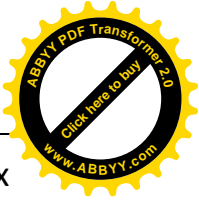
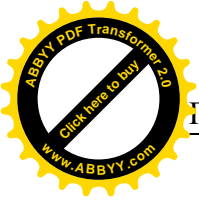
1. Урахування педагогічних принципів і принципу психолого-педагогічної доцільності. Серед основних загальновідомих принципів навчання можна виділити: принцип цілісності і взаємозв'язку всіх компонентів педагогічного процесу, принцип свідомості й активності студентів, принцип науковості, принцип систематичності і послідовності. З позиції принципу педагогічної доцільності мультимедійні технології слід розглядати лише як інструмент, шлях оптимізації процесу навчання, а не його остаточну мету.

2. Цілеспрямоване формування ключових освітніх компетенцій студентів, які формуються засобом мультимедійних технологій: формування загальної навчальної компетенції студента, інформаційної, навчально-пізнавальної, комунікативної компетенції тощо [5].

3. Наявність професійної компетентності викладача із застосування засобів інформаційно-комунікаційних технологій, що складається із загальної інформаційної компетенції (володіння програмами на рівні активного користувача – Word, Excel, PowerPoint, FrontPage, Adobe Photoshop тощо) та інформаційної компетенції викладача, який здатний розробляти власні навчально-методичні програмні засоби і впроваджувати їх у свою діяльність.

Ефективність використання мультимедійних презентацій з педагогічних дисциплін описана Н. М. Стеценко і зумовлена такими аспектами [7]:

- інтенсифікацією навчання за рахунок економії навчального часу під час використання слайдів;
- підвищенням наочності інформації та полегшення її сприйняття завдяки компактному і чіткому поданню;
- розширенням та поглибленням змісту навчання з дисципліни, що вивчається;
- здійсненням оперативного зворотного зв'язку за допомогою зорового контакту з аудиторією студентів.

Ми погоджуємося з думкою автора і вважаємо, що, крім зазначених положень, важливою є мотиваційна функція наочності, адже за таких умов можна демонструвати фотоматеріали і відеофрагменти, які активізують навчальну діяльність студентів.

Основні ідеї презентації зводяться до вирішення таких завдань:

- головна мета презентації;
- ефективність запам'ятовування основних ідей теми, що висвітлюється.

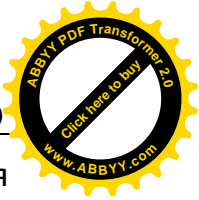
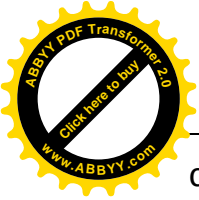
Так, основними ідеями теми «Соціальне виховання – складова соціальної педагогіки» є розкриття понять «соціальна педагогіка» і «соціальне виховання», аналіз історії виникнення соціальної роботи і причин появи негативних соціальних явищ в Україні. З цією метою повідомляємо певні теоретичні поняття соціального виховання та аналізуємо наявність соціальних проблем в учнівському середовищі.

Для реалізації мети певної лекції необхідно ґрунтовно відібрати матеріал слайдів, коментувати презентацію чіткими аргументованими викладками, дотримуватися емоційності в мові. Підсилює інтерес слухачів використання додаткової інформації, яка розширює основні положення лекції. У курсі «МСВР в сучасних умовах» це можуть бути дані статистики, які вказують на масштаби певної соціальної проблеми в місті Суми та в Сумській області або приклади цікавого досвіду роботи громадських організацій з молоддю. Структура мультимедійної презентації традиційна, як і для будь-якого виступу: вступна частина, розкриття основних питань та ідей, висновок.

У презентації важлива чітка структуризація матеріалу, мінімальна кількість ввідних слів, добір текстового матеріалу, схем, таблиць та малюнків. Від цього залежить ефективність донесення навчальної інформації і легкість її засвоєння слухачами. З технологічного боку має значення розташування блоків інформації на поверхні екрана та їх взаємодія з освітленим простором екрана; розміщення заголовків, співвідношення кеглів, зображень заголовків і фрагментів рядового тексту; вибір кольору; наявність ілюстрацій і графіків.

Важливу роль у презентації відіграє висновок. Намагаємось зробити його яскравим, емоційно забарвленим, позитивним і впевненим.

У процес використання мультимедійних лекцій включаємо елементи проблемного навчання. При цьому виступ починаємо зі створення перед

студентами проблемної ситуації, а не з повідомлення теми лекції. Після формулювання проблеми поділяємо її на 2–3 проблемні запитання. Так, під час розкриття теми «Соціально-педагогічна робота з подолання різних форм дезадаптації дітей і підлітків» ставимо проблемні запитання: Що таке «норма» в поведінці учня? Чи завжди девіантна поведінка має негативні прояви? Після розмірковувань студентів переходимо до розкриття основних питань лекції. Результативність лекції залежить від багатьох чинників. Тому ми враховуємо життєвий досвід студентів, їх інтереси, психологічні особливості, потреби. Намагаємось переконливо обґрунтовувати ідеї і дозволяємо студентам висловлювати власні думки.

Зрозуміло, що рисою ефективного лектора, який уміє працювати з аудиторією, є гарне володіння мовою, інтонацією, жестами, здатність використовувати різні прийоми впливу на аудиторію та своєчасно адаптуватися в новій ситуації.

Висновки. Отже, основними етапами у процесі підготовки і використання мультимедійної лекції в зазначеному спецкурсі вважаємо такі:

1. Усвідомлення мети та завдань дисципліни, а також тих компетенцій, які будуть формуватися шляхом використання технологій.

2. Володіння загальними навичками роботи з мультимедійними технологіями.

3. Проектування лекції: врахування початкового стану наявних знань студентів, вибір виду і теми лекції, відбирання літератури, складання плану-сценарію, формування змісту лекції.

4. Визначення етапів трансляції навчального матеріалу.

5. Визначення методичних прийомів та способів формування нових знань.

6. Вибір методів активізації пізнавальної діяльності, методів контролю й аналізу результатів проведення лекції.

7. Перетворення інформаційного наповнення лекції за допомогою засобів мультимедіа (розробка слайдів для презентації).

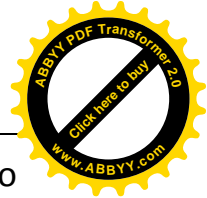
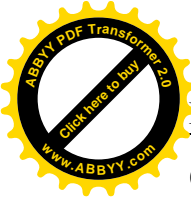
8. Впровадження мультимедійної лекції на практиці.

9. Аналіз й оцінка досягнутих результатів відповідно до поставлених завдань.

10. Етап корекції результатів аналізу.

Вважаємо, що означені етапи підготовки мультимедійної лекції

сприятимуть науковій організації праці викладача вищого навчального закладу, а впровадження мультимедійних лекцій у методику університетської освіти взагалі сприятиме підвищенню якості підготовки майбутніх педагогів та рівня інформаційної культури викладачів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белицын И. В. Лекционный мультимедийный комплекс как средство активизации учебно-познавательной деятельности обучающихся : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / И. В. Белицын. – Барнаул, 2003. – 159 с.
2. Информатика: Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології : посіб. / [За ред. О. І. Пушкаря]. – К. : Академія, 2001. – 612 с.
3. Клемешова Н. В. Мультимедиа как дидактическое средство высшей школы : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Н. В. Клемешова. – Калининград, 1999. – 210 с.
4. Лавров Є. А. Мультимедійна лекція в аграрному університеті: огляд технологій [Електронний ресурс] / Є. А. Лавров, В. Г. Логвіненко, С. В. Агаджанова. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Pipo/2008_20/08leaurt.PDF.
5. Науменко О. М. Деякі аспекти підготовки майбутніх учителів до використання засобів ІКТ в навчальній діяльності [Електронний ресурс] / О. М. Науменко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2007. – Випуск 4. – Режим доступу до журналу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em4/emg.html>
6. Пінчук О. П. Використання мультимедійних продуктів у системі загальної середньої освіти [Електронний ресурс] / О. П. Пінчук // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2007. – Випуск 4. – Режим доступу до журналу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em4/emg.html>
7. Стеценко Н. М. Досвід використання мультимедійних презентацій у викладанні педагогіки [Електронний ресурс] / Н. М. Стеценко. – Режим доступу : <http://pedagogika.at.ua/publ/1-1-0-47>
8. Тукало М. Д. Мультимедійні системи навчання як новий методологічний засіб інтерактивного навчання на уроках хімії [Електронний ресурс] / М. Д. Тукало // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2007. – Випуск 4. – Режим доступу до журналу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em4/emg.html>

РЕЗЮМЕ

А. В. Кугуенко. Использование мультимедийной лекции в преподавании «Методики социально-воспитательной работы в современных условиях».

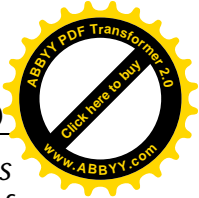
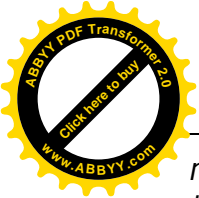
В статье раскрыты особенности использования мультимедийных технологий в лекционном курсе учебного предмета «Методика социально-воспитательной работы в современных условиях». Приведено определение мультимедийных технологий, определены требования к подготовке мультимедийной лекции. Выяснены этапы подготовки и использования мультимедийной лекции в высшем учебном учреждении.

Ключевые слова: мультимедийные технологии, инновационные технологии, мультимедийная лекция, методика преподавания в высшей школе, методика социально-воспитательной работы в современных условиях.

SUMMARY

H. Kuhuenko. Implementation of multimedia lecture in teaching «Methods of social and educational work in modern conditions».

The peculiarities of implementing multimedia technology into the course of lectures of the academic subject «Methods of social and educational work in modern conditions» are

revealed in the article. The author gives definitions of multimedia technologies and denotes the requirements as far as preparation of multimedia lectures is concerned. The stages of multimedia lectures preparation and implementation at a higher educational establishment are defined in the article.

Key words: multimedia technology, innovation technology, multimedia lecture, the methods of teaching at higher school, the methods of social and educational work in modern conditions.

УДК 378.14:81'243

Р. В. Миленкова

ДВНЗ «Українська академія
банківської справи НБУ»

МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

У статті розглянуто теоретико-методологічні аспекти забезпечення механізмів формування професійної відповідальності у студентів. З'ясовано психолого-педагогічні підходи до визначення відповідальності особистості як категорії, педагогічні принципи та форми реалізації процесу формування майбутнього фахівця з високим рівнем відповідальності в навчально-виховному процесі.

***Ключові слова:** професійна діяльність, відповідальність, психолого-педагогічні механізми, педагогічні підходи, конкурентоспроможність.*

Соціальні запити до особистості сучасного фахівця стрімко зростають. В умовах насичення ринку праці випускниками конкуруючих навчальних закладів, які готують фахівців з високим рівнем фахової підготовки, посилюються вимоги роботодавців саме до особистісних якостей, зокрема відповідальності їхніх потенційних працівників.

Постановка проблеми. Проблематичним з точки зору педагогічної науки вбачається розв'язання суперечності між соціальним замовленням та недостатньо спрямованою на формування відповідальності майбутнього фахівця виховною складовою освітнього процесу.

Мета статті – теоретико-методологічно обґрунтувати механізми формування професійної відповідальності у процесі фахової підготовки студентів.

Завдання статті полягають у виявленні сутності відповідальності як соціально-психологічної категорії, визначенні педагогічних підходів, принципів та форм процесу підвищення рівня відповідальності особистості в майбутній професійній діяльності.

Зв'язок статті з науковими та практичними завданнями вбачається в тому, що професійна освіта потребує вдосконалення в напрямку відповідності сучасним тенденціям до підготовки конкурентоспроможних